

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztályozás
Szerző: <i>Dutka Mária</i>				92
Cím: PÓR BERTALAN 75 ÉVES				Hely: <i>Pór Bertalan</i>
Forrás: <i>Mag. Nemzet</i>				Idő: <i>"1955"</i>
<i>1955. XI. 4.</i>				Személy:
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	Helyszám:

Olyan festőművész hetvenötödik születésnapját ünnepeljük bensőséges szeretettel, aki egy mozgalmas, forrongó fél évszázad alatt, egy tevékenyen munkálkodó életen át mindig az ember szolgálatában küzdött egy egészségesebb, egy boldogabb társadalom kibontakozásáért. Küzdött mint művész és küzdött mint ember. Harcolt itthon kora fiatalságától kezdve, és harcolt Párizsban a kommunista párt zászlaja alatt a hitleri megszállás idején. Festői vérmérsékletével rokon, drámai alaphangú Munkácsy-hagyományokon edzett tudásával és tehetségével bátran állt be a kísérletezők kis táborába, a megváltozott új idők új mondanivalóinak formanyelvét, dallamát keresgélve.

Huszonöt évig élt távol hazáitól. Egy nemzedék nőtt úgy föl, hogy alig ismerte nevét, csak a festők és a művészet barátai tartották számon azt a Pór Bertalant, aki a század elején *Berényi Róberttel*, *Czigány Dezsővel*, *Czóbel Bélával*, *Kernstock Károlyval*, *Márffy Ödönnel*, *Orbán Dezsővel* és *Tihanyi Lajossal* együtt a Nyolcak úttörő kis csoportjában vállalta mindazt a heves támadást, amely a *Holnap* költőinek és *Adynak* is osztályrészül jutott. Pór Bertalan állta a harcot. Törhetetlen opti-

mizmusa, hite az emberben, a haladásban, a megújuló életben, s mindenekelőtt emberségének tisztasága, igazi művészi alkatra valló lelkülete állította már fiatalon a haladó erők oldalára.

Voltaképpen 1953 októberében az Ernst Múzeumban rendezett nagyszabású gyűjteményes kiállításon mutatkozott meg teljes egészében az a rendkívül mozgalmas, gazdag és értékes művészpálya, a hallatlanul érdekes életmű, mely híven tükrözi hősét, a művészt és épp oly híven tükrözi korát, a kor haladó művészeinek eredményeivel, törekvéseivel, kísérleteivel, tévedéseivel együtt. Ezen a széles távlatú kiállításon ismertük meg igazán Pór Bertalant, a szenvedélyes ecsetjárású, bátran kísérletező festőművészt, a nagyszerű emberábrázolót, a realista portré nagymesterét, aki szinte Balzachoz hasonlatos erővel alkotta meg kora típusainak pszichológiailag is mélyen jellemzett változatos galériáját. Egy művészi és emberi élet tapasztalatainak összegzésekként érkezett el az 1950-ben festett *Sztálin-portréhoz*, amely nemzetközi viszonylatban is az elsők között áll.

Megismertük ekkor közelebbről Pór Bertalant, az em-

bert is, a bábaszéki sokgyermekes kistisztviselő elsőszülött fiát, akire már kamasz korában komoly férfigondok neheztedek. Kedvenc témája a család, apja, anyja képmásai oly beszédesen idézik a kort, a kilátástalanságot, a csaknem reménytelenséget, s különösen emlékezetes az 1909-ben készült *Család* című csoportképe, melyben három nemzedék jellemzésével ad társadalmi képet egy terhes, vajdó korszak érzésvilágának.

Pór Bertalan lamkadatlan szorgalmú művészi pályáján mindinkább tágultabban látta a világot; mondanivalója sűrűsödött. Nagyobb tömegekhez akart szólni. Megfestette — sajnos csak kartonokban fennmaradt — monumentális freskóit a Néopera számára; egy tisztultabb és szebb világ utáni művész vágyának égő sóvárgásával. Így jutott el az 1919-es forradalom sodróerejű, nagy művészi értékű plakátjaihoz, amelyekben már izzó szenvedéllyel kiált, dübörög és agitál, örömmel és felszabadultan, mint aki végre megtalálta igazi hangját, életének igazi útját, tartalmát és

célját. Ezek a plakátok a proletárdiktatúra legértékesebb képzőművészeti eredményei között foglalnak helyet.

Az emigráció éveit előbb Szlovákiában bujt meg, mint átmeneti otthonban. Felesége, hűséges élettársa az örömben és a bajban. Szliács-fürdő orvososa volt akkor; a mester pedig végigjárja gyermekkorának szívéhez nőtt romantikus tájait, felújítja barátságát a birkanyját legérettebb pasztorokkal, betekint az egyszerű életforma mélyére, elmerül a népművészetben, elméli a haragos bikák párviadalát. Ezek a szülőföldi élmények és feljegyzések nem fulladnak öncélú művészi játékbá. Elszánt harcra, szenvedélyes küzdelemre tüzelő pompás grafikák születtek belőlük a párizsi években. Jelképek, olyanok, hogy a Henry Barbusse szerkesztette hetilap hasábjain is agitáltak, kongatták a veszharangot: veszélyben az emberiség, készüljetek a nagy küzdelemre.

Párizsból ellátogatott a Szovjetunióba. Két elgondolásában és kompozíciójában nagyvonalú vázlat őrzi ennek a régen áhitott látogatásnak emlékét.

Pór Bertalan 1948-ban, csaknem három évtizednyi hányódás után tért haza. Azóta is minden művészi készségét a megújuló élet termékenyítő talajába ágyazva szorgalmasan munkálkodik a szocialista

realizmus kialakításán. Most is, mint mindig vállalkozó kedvvel, fiatalos hévvel vág bele a legnehezebb kísérletekbe, nagyigényű feladatokat vállal, megalkotta két emlékezetes csoportképét, mindkettő középpontjában Rákosi Mátyással; portrégalériáját néhány kiváló darabbal gazdagította, s e hiányos felsorolásból sem maradhat ki az 1953-as széles ecsetvonásokkal festett, életteli, lendület átjárta önportréja.

Pór Bertalant a dolgozók állama becsüli és tiszteli. Kétszer részesült Kossuth-díjban, viseli az érdemes művész megtisztelő rangját, bírtokosa a Munka Vörös Zászlórendjének. Hetvenöt éves. A forradalmár hűségével harcolta meg az elmúlt ötven esztendő. Az emigráció, a bűjösös, a párizsi börtön — a hitleri megszállás alatt — kikezdte egészségét. De Pór Bertalan mester egyenes tartásával, fiatalos lépteivel ma is nap mint nap bejár epreskeri műtermébe, bámulatos energiával, türelemmel, tervszerűen dolgozik. Ecsetjével ma is megharcolja mindennapi harcát az új mondanivaló minél tökétesebb kifejezéséért, az emberért, a boldog békés jövőért.

Mi ehhez a mindennap megújuló harcához őszinte szeretettel és tisztelettel kívánunk hosszú életet; lobogjon szívében a szent láng, az alkotás örömeinek, a népi tanításának olthatatlan lángja.

Dutka Mária